

Нормативне регулювання непридатних пестицидів

Міжнародне та
національне
законодавство

Юрій Бондаренко

Головний юрисконсульт
Відділу нормотворчої діяльності
Юридичного департаменту
Мінприроди

Міжнародне законодавство в сфері непридатних пестицидів

- СТОКГОЛЬМСЬКА КОНВЕНЦІЯ ПРО СТІЙКІ ОРГАНІЧНІ ЗАБРУДНЮВАЧІ
- БАЗЕЛЬСЬКА КОНВЕНЦІЯ ПРО КОНТРОЛЬ ЗА ТРАНСКОРДОННИМ ПЕРЕВЕЗЕННЯМ НЕБЕЗПЕЧНИХ ВІДХОДІВ ТА ЇХ ВИДАЛЕННЯМ
- РОТТЕРДАМСЬКА КОНВЕНЦІЯ ПРО ПРОЦЕДУРУ ПОПЕРЕДНЬОЇ ОБГРУНТОВАНОЇ ЗГОДИ ВІДНОСНО ОКРЕМИХ НЕБЕЗПЕЧНИХ ХІМІЧНИХ РЕЧОВИН ТА ПЕСТИЦИДІВ У МІЖНАРОДНІЙ ТОРГІВЛІ

Стокгольмська конвенція про стійкі органічні забруднювачі (Конвенція про СОЗ)

- Прийнята 22 травня 2001 року.
- Україна ратифікувала Конвенцію про СОЗ у 2007 році і вона є частиною українського екологічного законодавства.

Мета Конвенції про СО₂

- вирішення глобальних екологічних проблем, викликаних дією СО₂, і запобігання подальшому завданню ними шкоди;
- запобігання виробництву і застосуванню СО₂, ліквідація запасів СО₂, і попередженню потрапляння нових СО₂ в навколишнє середовище;
- визначення приватного сектору також відповідальним у сфері забруднення СО₂;
- залучення неурядових організацій, зокрема екологічних, і громадськість в цілому до вирішення проблеми СО₂.

Основні вимоги до реалізації Конвенції

- розроблення відповідних стратегій з метою виявлення запасів, що складаються з, або містять хімічні речовини;
- виявлення, по можливості, запасів, що складаються з, або містять хімічні речовини;
- забезпечення безпечного, ефективного й екологічно обґрунтованого регулювання таких запасів;
- вжиття відповідних заходів відносно таких відходів, у тому числі продуктів і виробів, після перетворення їх у відходи щодо оброблення, збирання, транспортування, зберігання й видалення;
- розроблення відповідних стратегій стосовно виявлення місць, забруднених хімічними речовинами.

Обов'язки Сторін Конвенції

- розробляти і прагнути здійснювати план виконання зобов'язань, передбачених цією Конвенцією;
- представити даний план Конференції Сторін протягом двох років після дати набрання чинності для неї цією Конвенцією;
- регулярно переглядати та оновлювати свій план виконання цієї Конвенції;
- співпрацювати з іншими Сторонами безпосередньо або через глобальні, регіональні та субрегіональні організації, а також проводити консультації зі своїми національними зацікавленими сторонами, включаючи жіночі організації та групи, що займаються охороною здоров'я дітей;
- контролювати виробництво, імпорт, експорт, захоронення та використання СО₂, а також сприяти використанню найкращих доступних технологій і методів заміщення існуючих СО₂, одночасно запобігаючи появі нових.

Фінансова допомога (стаття 12)

- Надання своєчасної й відповідної технічної допомоги на прохання Сторін, які є країнами, що розвиваються, і Сторін, які є країнами з перехідною економікою, є необхідною умовою для успішного здійснення цієї Конвенції.
- Сторони співробітничать у наданні своєчасної й відповідної технічної допомоги Сторонам, які є країнами, що розвиваються, і Сторонам, які є країнами з перехідною економікою, щоб сприяти їм, беручи до уваги їхні особливі потреби, у розробці та зміцненні їхньої спроможності виконати свої зобов'язання в рамках цієї Конвенції.
- Технічна допомога, що надається Сторонами, які є розвиненими країнами, та іншими Сторонами відповідно до їхніх можливостей, уключає взаємно погоджену й доречну технічну допомогу для створення потенціалу у зв'язку з виконанням зобов'язань у рамках цієї Конвенції.
- Сторони створюють механізми з метою надання технічної допомоги й сприяння передачі технології Сторонам, які є країнами, що розвиваються, і Сторонам, які є країнами з перехідною економікою.
- Сторони стосовно своїх дій по наданню технічної допомоги повною мірою беруть до уваги конкретні потреби й особливе становище в найменш розвинених країнах і малих острівних державах, що розвиваються.

БАЗЕЛЬСЬКА КОНВЕНЦІЯ ПРО КОНТРОЛЬ ЗА ТРАНСКОРДОННИМ ПЕРЕВЕЗЕННЯМ НЕБЕЗПЕЧНИХ ВІДХОДІВ ТА ЇХ ВИДАЛЕННЯМ

Дата прийняття: 22 березня 1989 року у
м. Базель (Швейцарія)

Дата ратифікації/приєднання України:
1 липня 1999 року

БАЗЕЛЬСЬКА КОНВЕНЦІЯ ПРО КОНТРОЛЬ ЗА ТРАНСКОРДОННИМ ПЕРЕВЕЗЕННЯМ НЕБЕЗПЕЧНИХ ВІДХОДІВ ТА ЇХ ВИДАЛЕННЯМ

- Встановлює міжнародний механізм попереднього інформування та згоди на експорт, імпорт та транзит небезпечних відходів та заборону будь-якого транскордонного переміщення небезпечних відходів між державами-сторонами та не сторонами Конвенції.
- Механізм моніторингу та контролю за транскордонним переміщенням небезпечних та інших відходів – головний елемент Базельської конвенції.
- Сфера дії Конвенції поширюється на небезпечні та інші відходи, які є об'єктом транскордонного перевезення (ст.1).
- Базельська конвенція визначає відходи як "речовини чи предмети, які видаляються, призначені для видалення чи підлягають видаленню згідно з положеннями національного законодавства" (ст.2.1).

БАЗЕЛЬСЬКА КОНВЕНЦІЯ ПРО КОНТРОЛЬ ЗА ТРАНСКОРДОННИМ ПЕРЕВЕЗЕННЯМ НЕБЕЗПЕЧНИХ ВІДХОДІВ ТА ЇХ ВИДАЛЕННЯМ

- Небезпечними відходами вважаються відходи, що перелічені у Додатку I, який включає як власне певні види відходів, так і небезпечні сполуки, що можуть міститися у відходах. Окрім того, відходи не вважаються небезпечними, якщо вони не володіють якою-небудь властивістю із Додатку III (вогнебезпечні, токсичні та ін.).
- Держави мають право визначити і інші відходи як небезпечні (про що сторони інформують одна одну через Секретаріат).

БАЗЕЛЬСЬКА КОНВЕНЦІЯ ПРО КОНТРОЛЬ ЗА ТРАНСКОРДОННИМ ПЕРЕВЕЗЕННЯМ НЕБЕЗПЕЧНИХ ВІДХОДІВ ТА ЇХ ВИДАЛЕННЯМ

З метою полегшення практичного застосування, у 1998 році до Конвенції було включено два додатки (VIII та IX) – так звані жовтий (А-код) та зелений (В-код) списки – які додатково уточнюють перелік відходів, що підпадають під сферу дії Конвенції.

БАЗЕЛЬСЬКА КОНВЕНЦІЯ ПРО КОНТРОЛЬ ЗА ТРАНСКОРДОННИМ ПЕРЕВЕЗЕННЯМ НЕБЕЗПЕЧНИХ ВІДХОДІВ ТА ЇХ ВИДАЛЕННЯМ

- Транскордонне перевезення - це будь-яке переміщення відходів з району, який знаходиться під національною юрисдикцією однієї держави, в район чи через район, який знаходиться під національною юрисдикцією іншої держави, або в район чи через район, який не знаходиться під національною юрисдикцією якої-небудь держави, за умови, що у такому перевезенні бере участь принаймні дві держави (ст.2.3).
- Конвенція також передбачає право держав укласти між собою інші двосторонні та багатосторонні угоди щодо транскордонного перевезення небезпечних відходів (ст.11).
- Перевезення, що регулюються такими угодами, виключені зі сфери дії Конвенції. Водночас, такі угоди повинні передбачати відповідні умови екологічно обґрунтованого використання відходів.

БАЗЕЛЬСЬКА КОНВЕНЦІЯ ПРО КОНТРОЛЬ ЗА ТРАНСКОРДОННИМ ПЕРЕВЕЗЕННЯМ НЕБЕЗПЕЧНИХ ВІДХОДІВ ТА ЇХ ВИДАЛЕННЯМ

- Конвенція закріплює право держав заборонити ввезення всіх чи окремих відходів на свою територію (ст.4.1 (a)).
- Держави забороняють експорт небезпечних та інших відходів на територію держав, які скористались таким правом (ст.4.1(b)).
- Держави забороняють експорт та імпорт відходів у держави (з держав), які не є сторонами Конвенції (ст.2.5), за виключенням випадку наявності окремих угод згідно зі ст.11.

БАЗЕЛЬСЬКА КОНВЕНЦІЯ ПРО КОНТРОЛЬ ЗА ТРАНСКОРДОННИМ ПЕРЕВЕЗЕННЯМ НЕБЕЗПЕЧНИХ ВІДХОДІВ ТА ЇХ ВИДАЛЕННЯМ

Транскордонне перевезення між державами, що є сторонами Конвенції, створює обов'язки та права для трьох основних категорій держав – держава-експортер, держава-імпортер та держава транзиту.

Держава експорту повідомляє за встановленою формою усі зацікавлені держави про намір експорту відходів (ст.6.1) та не дозволяє такий експорт без дотримання двох умов:

- якщо не отримана письмова згода держав імпорту та транзиту;
- якщо немає підтвердження наявності контракту між суб'єктами перевезення щодо видалення таких відходів (ст.6.3).

БАЗЕЛЬСЬКА КОНВЕНЦІЯ ПРО КОНТРОЛЬ ЗА ТРАНСКОРДОННИМ ПЕРЕВЕЗЕННЯМ НЕБЕЗПЕЧНИХ ВІДХОДІВ ТА ЇХ ВИДАЛЕННЯМ

- ❑ Експорт відходів забороняється, якщо є підстави вважати, що їх використання не буде здійснюватись екологічно обґрунтованим чином.
- ❑ Відходи, які є об'єктом транскордонного перевезення, повинні супроводжуватись спеціальним документом за встановленою формою, а саме перевезення підлягає обов'язковому страхуванню.
- ❑ У випадку незаконного обороту Конвенція покладає обов'язки щодо видалення відходів, які стали об'єктом незаконного обороту, на державу, поведінка якої (чи осіб під її контролем) призвела до незаконного обороту

РОТТЕРДАМСЬКА КОНВЕНЦІЯ ПРО ПРОЦЕДУРУ ПОПЕРЕДНЬОЇ ОБҐРУНТОВАНОЇ ЗГОДИ ВІДНОСНО ОКРЕМИХ НЕБЕЗПЕЧНИХ ХІМІЧНИХ РЕЧОВИН ТА ПЕСТИЦИДІВ У МІЖНАРОДНІЙ ТОРГІВЛІ

- ✓ Прийнята 10 вересня 1998 року
- ✓ Набрала чинності 24 лютого 2004 року
- ✓ Ратифікація/приєднання Україною 26 вересня 2002 року
- ✓ Набрання чинності для України 24 лютого 2004 року

РОТТЕРДАМСЬКА КОНВЕНЦІЯ

- Конвенція спрямована на забезпечення того, щоб експорт особливо небезпечних хімічних сполук відбувався за умови інформування країни-реципієнта і заміщення поточного режиму добровільного інформування режимом обов'язкового характеру.
- Сфера дії Конвенції поширюється на заборонені або суворо обмежені хімічні речовини, а також особливо небезпечні пестицидні сполуки.
- Конвенцією встановлюється процедура попередньої обґрунтованої згоди.

РОТТЕРДАМСЬКА КОНВЕНЦІЯ

Не належать до сфери дії Конвенції:

- наркотичні засоби та психотропні речовини;
- радіоактивні матеріали;
- відходи;
- хімічна зброя;
- фармацевтичні препарати;
- хімічні речовини, які використовуються як харчові домішки;
- продовольчі продукти;
- хімічні речовини у таких обсягах, в яких вони навряд чи зможуть вплинути на здоров'я людини або навколишнє середовище, якщо вони імпортуються з метою проведення досліджень або аналізу, або окремими особами для особистого користування в розумних кількостях для такого виду використання).

РОТТЕРДАМСЬКА КОНВЕНЦІЯ

Конвенцією визначаються:

- ❖ процедури, які стосуються заборонених або суворо обмежених хімічних речовин та процедури, які стосуються особливо небезпечних пестицидних сполук;
- ❖ хімічні речовини, що підпадають під дію процедури попередньо обґрунтованої згоди (Додаток III);
- ❖ критерії включення речовин до Додатку III;
- ❖ зобов'язання Сторін щодо імпорту та експорту хімічних речовин, що підпадають під дію процедури попередньо обґрунтованої згоди.

РОТТЕРДАМСЬКА КОНВЕНЦІЯ

Зобов'язання Сторін щодо імпорту та експорту хімічних речовин, що підпадають під дію процедури попередньо обґрунтованої згоди

- Кожна сторона вживає відповідних законодавчих або адміністративних заходів для забезпечення своєчасного прийняття рішення щодо імпорту хімічних речовин, перелічених у Додатку III.
- Сторона зобов'язана надіслати Секретаріату рішення стосовно майбутнього імпорту конкретної хімічної речовини.
- Відповідь може надаватись у формі кінцевого рішення (дозволити імпорт, не дозволяти імпорт, дозволити імпорт лише за певних умов) або проміжної відповіді, яка може включати попереднє рішення, заяву про обговорення кінцевого рішення, прохання надати додаткову інформацію прохання про надання допомоги у проведенні оцінки хімічної речовини, адресоване Секретаріату.
- Сторона доводить свої відповіді до відома заінтересованих осіб. Кожна сторона, яка експортує, вживає заходів для поінформування заінтересованих суб'єктів про відповіді, які направлені Секретаріатом, забезпечує, щоб експортери виконували рішення, які містяться в кожній з таких відповідей, надає сторонам, які імпортують консультативні послуги та сприяння.

РОТТЕРДАМСЬКА КОНВЕНЦІЯ

- Коли будь-яка хімічна речовина, заборонена або суворо обмежена стороною, експортується з її території, ця сторона направляє повідомлення про експорт стороні, яка імпортує.
- Повідомлення про експорт повинно містити інформацію, передбачену в Додатку V.
- Сторони Конвенції сприяють обміну інформацією щодо хімічних речовин, в межах дії Конвенції, інформацією про безпеку, інформацією щодо національних регламентаційних постанов та іншою важливою інформацією, а також вживає необхідних заходів для виконання Конвенції на національному рівні

Закони України

«Про відходи».

«Про пестициди і агрохімікати».

Постанови Кабінету Міністрів України:

від 2 листопада 1995 р. № 881 «Про затвердження Порядку державного обліку наявності та використання пестицидів і агрохімікатів»;

від 27 березня 1996 р. № 354 «Про затвердження Порядку вилучення, утилізації, знищення та знешкодження непридатних або заборонених до використання пестицидів і агрохімікатів та тари від них»;

від 3 серпня 1998 р. № 1217 «Про затвердження Порядку виявлення та обліку безхазяйних відходів»;

від 1 листопада 1999 р. № 2034 «Про затвердження Порядку ведення державного обліку та паспортизації відходів»;

ЗАКОН УКРАЇНИ ПРО ВІДХОДИ

- Небезпечні відходи - відходи, що мають такі фізичні, хімічні, біологічні чи інші небезпечні властивості, які створюють або можуть створити значну небезпеку для навколишнього природного середовища і здоров'я людини та які потребують спеціальних методів і засобів поводження з ними;
- Суб'єкти господарської діяльності зобов'язані мати ліцензії на здійснення операцій у сфері поводження з небезпечними відходами і/або дозвіл на транскордонне перевезення небезпечних відходів (не підлягає ліцензуванню зберігання (накопичення) суб'єктом господарювання утворених ним небезпечних відходів, **якщо протягом року з дня утворення небезпечні відходи передаються суб'єктам господарювання, що мають ліцензію на здійснення операцій у сфері поводження з небезпечними відходами**);
- Забороняється передавати чи продавати небезпечні відходи громадянам, підприємствам, установам та організаціям, якщо вони не забезпечують утилізації чи видалення цих відходів екологічно безпечним способом.

ЗАКОН УКРАЇНИ ПРО ПЕСТИЦИДИ І АГРОХІМІКАТИ

- ✓ Непридатні або заборонені до використання пестициди і агрохімікати, пакування від них підлягають вилученню, утилізації, знищенню та знешкодженню в порядку, що встановлюється Кабінетом Міністрів України.
- ✓ Україна бере участь у міжнародному співробітництві у сфері реєстрації, виробництва, транспортування, торгівлі, зберігання, застосування, вилучення, утилізації, знищення та знешкодження пестицидів і агрохімікатів на основі міжнародних договорів.
- ✓ Якщо міжнародними договорами, згода на обов'язковість яких надана Верховною Радою України, встановлено інші правила, ніж ті, що містяться в законодавстві України про пестициди та агрохімікати, то застосовуються правила міжнародного договору.

Порядок вилучення, утилізації, знищення та знешкодження непридатних або заборонених до використання пестицидів і агрохімікатів та тари від них

(Постанова КМУ від 27.03.1996 р. № 354)

- Вилучення, утилізація, знищення та знешкодження непридатних або заборонених до використання пестицидів і агрохімікатів та тари від них здійснюється підприємствами-виробниками, іншими підприємствами, які мають ліцензію Мінприроди на здійснення операцій у сфері поводження з небезпечними відходами, позитивний висновок державної санітарно-епідеміологічної експертизи.
- Вилученню, утилізації, знищенню та знешкодженню підлягають непридатні або заборонені до використання пестициди і агрохімікати та тара від них, які визнані такими на основі результатів дослідження контрольно-токсикологічних установ та закладів, що належать до сфери управління МОЗ, та відповідних лабораторій Держветфітослужби.

- Визначення асортименту, обсягів пестицидів і агрохімікатів, які підлягають утилізації, знищенню та знешкодженню, провадиться на основі результатів інвентаризації згідно із законодавством та обов'язкової лабораторної перевірки якості пестицидів і агрохімікатів із закінченим гарантійним терміном зберігання, а також із зміненним товарним виглядом та фізичними властивостями.
- Вилученню, утилізації, знищенню та знешкодженню без проведення контролю якості підлягають пестициди і агрохімікати у формі паст, порошків, які злежалися, висохли і не можуть бути використані за призначенням, та емульсійні і водорозчинні концентрати з нерозчинними осадами.
- Утилізація, знищення та знешкодження непридатних або заборонених до використання пестицидів і агрохімікатів та тари від них здійснюються підприємствами, на яких вони виготовлені, а також іншими підприємствами, що мають ліцензію Мінприроди на здійснення операцій у сфері поводження з небезпечними відходами, позитивний висновок державної санітарно-епідеміологічної експертизи, на договірних умовах.

Порядок виявлення та обліку безхазяйних відходів

(Постанова КМУ 03.08.1998 р. № 1217)

- Безхазяйними вважаються відходи, що не мають власника або власник яких невідомий.
- Власники або користувачі земельних ділянок, на яких виявлено відходи, зобов'язані повідомити про них місцеві органи виконавчої влади чи органи місцевого самоврядування.
- Підставами для здійснення процедур визначення відходів та наступного їх обліку також можуть бути заяви (повідомлення) громадян, підприємств, установ та організацій, засобів масової інформації, результати перевірок територіальних органів Держекоінспекції, Держсанепідслужби, органів місцевого самоврядування тощо.
- У разі визначення власника відходів він несе повну відповідальність за додержання умов поводження з ними та запобігання негативному впливу відходів на навколишнє природне середовище відповідно до положень Закону України "Про відходи".

Порядок ведення державного обліку та паспортизації відходів

(Постанова КМУ від 01.11.1999 р. № 2034)

- Встановлює єдині правила ведення державного обліку та паспортизації відходів.
- Інвентаризація відходів - комплекс разових організаційно-технічних заходів з виявлення, ідентифікації, опису і реєстрації відходів, обліку обсягів їх утворення, утилізації та видалення, а також виявлення і обстеження місць утворення відходів і об'єктів поводження з ними.
- Ідентифікація відходів - віднесення відходів до певних категорій та класифікаційних груп, виходячи з їх походження, складу, стану, небезпеки для довкілля, здоров'я людини, технологічних можливостей утилізації, знешкодження.
- Інвентаризація відходів проводиться на загальних методологічних засадах відповідно до законодавства.

Дякую за увагу!

Yu_bondarenko@menr.gov.ua